

Klimaattop brengt iedereen opnieuw bij de les

De klimaatverandering is zowel letterlijk als figuurlijk niet uit de lucht te slaan. Met de Klimaattop van 2 tot 13 december in Madrid (COP25) zal de problematiek andermaal voorop in de media staan. Echter, doemberichten volstaan niet om het klimaat te redden. Zelfs de media pakt, weliswaar wat verholen, uit met de wijze waarop wordt gecommuniceerd. Doemdenken verlamt! Er is altijd wel een bepaalde framing of denkkader gemoeid bij de berichtgeving omtrent klimaatverandering. Hierdoor haken mensen af en willen ze niet meer luisteren. Psychologen bogen zich vorige week wereldwijd over de manier waarop de klimaatboodschap het best wordt gebracht.

Jacques Van Outryve / Illustratie: Joris Snaet

Menselijk gedrag ligt (mee) aan de basis van de klimaatverandering, dus ook (mee) aan de basis van de oplossing. Vandaar het belang van de wijze waarop de boodschap wordt gebracht. Met angst los je het klimaatprobleem niet op. Wel met kennis van zaken, aanmoediging

en ... motivatie. Het probleem is complex. De nieuwe Europese Commissie, die op 1 december aantreedt, heeft nochtans grootse plannen. Zij wil dat Europa tegen 2050 het eerste klimaatneutraal continent ter wereld wordt. Met deze doelstelling, verpakt in een 'Green Deal', moet Europa, volgens de

nieuwe voorzitter Ursula von der Leyen, zijn engagement in het Akkoord van Parijs voor 2030 opvoeren van 40% naar 55% minder CO₂. Europa zal geld vrijmaken voor investeringen om het doel te bereiken. Iedereen moet mee in het bad om het hoogste doel te bereiken, ook de hele voedingssector van 'Farm to Fork'. De weg is lang. De nieuwe Europese Commissie weet wat haar volgende week op de COP25 te doen staat.

Klimaattop als tussenstation

De 25ste jaarlijkse conferentie van deelnemende partijen (*Conference of the Parties, COP25*) van het *United Nations Framework Convention on Climate Change* (UNFCCC), een van de vele organen van de Verenigde Naties (VN), vindt volgende week plaats in de Spaanse hoofdstad Madrid onder het voorzit- ▶

Focus deze week

terschap van Chili. Normaal had de conferentie in de Chileense hoofdstad Santiago moeten plaatsvinden, maar de onrust in het land verplichtte de Chileense regering om uit te wijken. Chili was al ingevallen voor Brazilië dat zich vorig jaar als organisator van de COP25 terugtrok. De nieuwe Braziliaanse president Jair Bolsonaro is een non-believer en slaat trouwens met de vele brandhaarden in het Amazonewoud op klimaatvlak een slecht figuur. De bedoeling van de COP25 als jaarlijks tussenstation is de opmaak van een inventaris en stand van zaken van het Akkoord van Parijs van 2015 (COP21). Het Akkoord van Parijs, opvolger van het Kyoto Protocol, werd door 197 partijen onderschreven waaronder ook de VS en China. Het akkoord is sinds oktober 2016 van kracht. Het heeft tot doel de opwarming van de aarde onder de 2 °C te houden in vergelijking met de pre-industriële periode, met inspanningen om de stijging tot 1,5 °C te beperken (streefwaarde). Inmiddels heeft de Amerikaanse president Donald Trump de procedure in gang gezet om de VS uit het akkoord te halen. De bedoeling van deze jaarlijkse bijeenkomsten is onder meer om de stand van zaken van de *Nationally Determined Contributions* (NCD's) of nationale bijdragen van de landen af te toetsen. Noteer dat de COP naast de partijen, dat zijn landen waaronder zowel de EU als geheel als de EU-lidstaten, ook meer dan 900 niet-gouvernementele organisaties (ngo's) van allerlei pluimage uitnodigt – ook de landbouwsector – om mee te debatteren. Op deze manier wordt draagvlak gecreëerd voor oplossingen. Een dergelijke bijeenkomst is dan ook een hele bedoening, protest en straatgeweld inbegrepen.

En waar staan wij?

We vragen Diane Schoonhoven, adviseur Klimaat, Energie en Duurzaamheid op de Studiedienst van Boerenbond naar het belang van dergelijke grote gemediateerde bijeenkomsten. “Elk jaar vindt een klimaatconferentie, een zogenaamde COP, plaats. De laatste jaren staat deze in het

teken van het maken van de afspraken uit het Akkoord van Parijs. Blijkbaar moeten er toch nog een aantal zaken worden uitgepraat, onder meer om te voorkomen dat klimaatinspanningen dubbel worden geteld wanneer landen samenwerken om hun doelstelling te halen, bijvoorbeeld door gebruik te maken van een koolstofmarkt. Specifiek voor onze sector zal een workshop rond verbeterd nutriëntengebruik en mestmanagement plaatsvinden.

Een Klimaatop gaat ook op zoek naar draagvlak voor oplossingen.

Dit kadert in een werkprogramma rond landbouw, waarin een aantal landbouwgerelateerde issues aan bod komen zoals het feit dat rekening moet worden gehouden de kwetsbaarheid van landbouw en van voedselzekerheid gezien de klimaatverandering.”

Diane Schoonhoven verwijst onder meer naar een recent speciaal rapport van het *Intergovernmental Panel on Climate Change* (IPPC) over klimaatverandering, duur-

zaam beheer van gronden en voedselzekerheid dat op de COP25 zal besproken worden en dat wijst op de ernstige gevolgen van de klimaatverandering op de voedselproductie.

Maar waar staan wij? “In juli 2018 keurde de Vlaamse regering het ontwerp van het Vlaams Klimaatbeleidsplan 2021-2030 goed. Tussen 2021 en 2030 moet België 35% van zijn emissies reduceren, dit heeft betrekking op de niet-ETS-sectoren. Niet-ETS-sectoren zijn sectoren die niet onder het Europese ETS (*Emissions Trading System*) vallen zoals transport, gebouwen, landbouw, afvalverwerking. In het Klimaatbeleidsplan 2021-2030 is uitgegaan van reductiepotentieel per sector en is de reductiedoelstelling van 35% dus niet één op één doorvertaald naar sectoren. Voor de landbouwsector zijn verschillende maatregelen opgenomen die gezamenlijk tot een reductie van 26% broeikasgasemissies in de landbouwsector moeten leiden, telkens ten opzichte van 2005.”

Schoonhoven wijst op de vermindering van enterische emissies met 19% tegen 2030. Hiervoor wordt ingezet op voerefficiëntie en bedrijfsmanagement, zoals voeradditieven en langleeftbaarheid van de koeien. Om deze doelstelling te bereiken is overeengekomen dat de sector hier binnen een convenant werk van maakt. De emis-

sies ten gevolge van mestmanagement worden 21% gereduceerd tegen 2030. Hiervoor wordt ingezet op pocketvergisers, het afdekken van mest of vormen van een korst, aerobe behandeling, mestscheiding en compostering, aanzuren van vloeibare mest, andere vormen van bemesting, toepassen van precisielandbouw bij bemesting, bemestingsadviezen en mestanalyses. Door verhoogde stikstofefficiëntie worden de bodememissies met 19% gereduceerd tegen 2030, ook weer ten opzichte van 2005. Hiervoor wordt ingezet op een laag eiwitrasen, eigen eiwitproductie en eiwitten uit reststromen voor diervoeding, precisielandbouw (juiste dosis op het juiste moment en de juiste plaats), efficiëntere N-opname door aangepaste gewassen (veredeling, nieuwe technieken ...) en teeltrotaties (met bijvoorbeeld vlinderbloemigen), gebruik van kunstmest reduceren door aangepaste teeltrotaties en het gebruik van kunstmestvervangers te stimuleren, transitie mestverwerking van nutriëntenverwijdering naar nutriëntenrecuperatie en beperking N-verliezen en ontwikkelen van digitale tools. Daar blijft het echter niet bij. Door energiebesparing en de inzet van hernieuwbare energie worden de energetische emissies met 44% verminderd tegen 2030. Hierbij wordt de glastuinbouwsector expliciet genoemd. Bijkomend worden inspanningen geleverd inzake de valorisatie van nevenstromen, de vermindering van voedselverliezen, het verder verduurzamen van de visserijsector, samenwerking in de keten en het inrichten van de open ruimte. Deze maatregelen zijn moeilijk toe te wijzen aan een bepaald specifiek item van de emissie-inventaris maar moeten in het algemeen leiden tot een bijkomende reductie van 0,14 Mton tegen 2030 voor de hele landbouwsector.

En wat met koolstofopslag?

“In het Vlaams Klimaatbeleidsplan is de koolstofopslag van alle landgebruik (bos, akkerland, grasland, wetland en ruimtebeslag) ondergebracht in het zoge-

naamde LuLuCf (*Land Use, Land Use Change and Forestry*). Hierbij is de doelstelling om netto geen bijkomend verlies van koolstofopslag binnen LuLuCf te realiseren, aangezien de laatste jaren wel steeds een verlies van in de bodem opgeslagen koolstof plaatsvond, met name het gevolg van een toenemend ruimtebeslag.”

Wat zegt het Vlaams regeerakkoord?

“In het regeerakkoord en de beleidsnota klimaat ligt de nadruk op twee van deze doelstellingen, namelijk de reductie van enterische emissies via het convenant en de reductie van energetische emissies. Momenteel werken we met de hele sector hard aan het Convenant Enterische Emissies om tot haalbare maatregelen op bedrijfsniveau te komen om daar pens-emissies te reduceren. De bedoeling is dat in 2020 een eerste lijstje met maatregelen beschikbaar zal zijn die genomen kunnen worden om de pensemissies te reduceren. Waarschijnlijk zijn het met name voermaatregelen die op deze lijst staan, maar de bedoeling is ook om enkele maatregelen rond bedrijfsmanagement op de lijst te plaatsen. Enkele maatregelen zijn beloftevol (voeradditief) maar nog niet op de markt. Andere maatregelen zijn wel praktijkrijp zoals geëxtraheerd lijnzaad. Ook de maatregelen rond bedrijfsmanagement zijn evengoed al uitvoerbaar zoals een lagere afkalftijd en lager vervangingspercentage. Beide maatregelen zijn bedoeld om minder jongvee op het bedrijf aan te houden.

Als deze lijst met maatregelen is goedgekeurd, is de volgende stap om te zoeken naar een manier waarop deze maatregelen in de praktijk op de melk- en vleesveebedrijven zullen worden geïmplementeerd. In eerste instantie zetten we in op een stimulerend, belonend systeem waar landbouwers vrijwillig aan kunnen deelnemen. Wel is het belangrijk dat de sector als geheel zijn reductiedoelstelling in 2030 (met evaluatie in 2025) haalt en hiervoor zal de bijdrage van elk individueel bedrijf noodzakelijk zijn.” ■

Diane Schoonhoven

adviseur Klimaat, Energie en Duurzaamheid
diane.schoonhoven@boerenbond.be

En Boerenbond?

Alhoewel de bijdrage van de Vlaamse landbouwsector aan de broeikasgasuitstoot in Vlaanderen 10% is en daarmee veel lager ligt dan de bijdrage van transport en huishoudens, zal ook de land- en tuinbouwsector zijn aandeel moeten leveren in de reductie van broeikasgassen. In het Convenant Enterische Emissies zoeken we met de hele sector naar maatregelen die haalbaar zijn op bedrijfsniveau, bijvoorbeeld via voermaatregelen of een lager aandeel jongvee op een melkveebedrijf. In eerste instantie zetten we in op een stimulerend, belonend systeem waar landbouwers vrijwillig aan kunnen deelnemen. Het is wel belangrijk dat de sector als geheel zijn reductiedoelstelling in 2030 (met evaluatie in 2025) haalt. Hiervoor zal de bijdrage van elk individueel bedrijf noodzakelijk zijn! Zo niet zal de sector zijn doelstelling niet halen.

“Bijdrage van elk bedrijf wordt noodzakelijk.”